

KLASİK ÇİN EDEBİYATINDA “BATIYA YOLCULUK” ROMANI VE ESİN KAYNAĞI ÜZERİNE MİTOLOJİK BİR OKUMA

A MYTHOLOGICAL READING ON THE NOVEL "JOURNEY TO THE WEST" AND ITS INSPIRATION IN CLASSICAL CHINESE LITERATURE

Şükrü AKTAŞ*

ÖZ: MS. XV. Yüzyılda, Çin'in, Ming Hanedanlığı döneminde, Wu Cheng'en tarafından kaleme alınan "Batı'ya Yolculuk; Xi Youji" romanı klasik Çin edebiyatının en önemli ve en bilinen eserlerinden biridir. Klasik Çin edebiyatında son derece önemli bir konuma sahip olmakla birlikte tüm dünyaca Çin'e özgülüğü ile de iyi bilinen "Batı'ya Yolculuk" romanı, Budist keşiş Tang Sanzang'ın (Xuanzang) Hindistan'a yaptığı hac yolculuğunu konu etmektedir. Yolculuk boyunca çeşitli mitolojik hayvan, hayalet, canavarlar ve mitik yaratıklarla karşılaşmışlardır. Seyahat boyunca yaşanan olaylar tamamen Budizm ile ilgili öğeler içermektedir. Diğer yandan tüm hikâyede Tang Sanzang'ın önderliğinde Hindistan'a gerçekleştirilen hac yolculuğunu ve başlarından geçen on yedi senelik serüveni konu edinmektedir. Bununla birlikte "Batı'ya Yolculuk" romanı klasik Çin edebiyatının dört klasik eserinden biridir. Aralarında "Batı'ya Yolculuk" romanının da bulunduğu, bu dört klasik kitap, "Kızıl Konağın Rüyası", "Su Kıyısı Roman" ve "Üç Devlet Romanıdır." Romanda, Tang Sanzang'ın yolculuğu boyunca yaşanan serüvenler anlatılmaktadır. Bunun yanı sıra "Batı'ya Yolculukta", Tang Sanzang'ın kutsal hac yolculuğu boyunca kendisine hizmet etmek ve kendisini her türlü sıkıntıdan muhafaza etmek için görevli bulunan "Sun Wukong" ve "Zhu Bajie", "Sha Wujing ve "Beyaz Ejderha Atı" yer almaktadır. Batı'ya Yolculuk romanının Çin coğrafyasına komşu ülkelerde pek çok türevlerine rastlanmaktadır. Hindistan'daki muadili Ramayana ve ana karakterlerden olan Hanuman buna önemli bir örnektir. Ayrıca Kore, Japonya, Kamboçya, Vietnam, Tayland ve Sri Lanka gibi ülkelerde de benzerlerine rastlanmaktadır. Bu çalışmada Batı'ya Yolculuk romanının tanımı yapılmakta, içeriği ve konusu açıklanmakta, klasik Çin ve dünya edebiyatındaki yeri ve önemi anlatılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Klasik Çin edebiyatı, Batı'ya Yolculuk, Sun Wukong, Zhu Bajie, Sha Wujing, Ejderha Atı, mitolojik yaratıklar.

ABSTRACT: In the fifteenth century AD. during the period Ming Dynasty, which is one of the dynasties of Chinese history, written and compiled by Wu Cheng'en, the novel "Xi You Ji Journey To The West" is one of the classical Chinese pieces, narrates the pilgrim voyage of Buddhist monk Tang Sanzang'ın (Xuanzang) to the India. Along the way, they encounter various mythological animals, ghosts, monsters and mythical creatures. The novel "Journey to the West" is one of the four classic works of classical Chinese literature. These four classic books, including "Journey to the West", are "The Dream of Red Mansions", "Water Margin" or "Outlaws of the Marsh" and "Three Kingdoms". The novel describes the adventures of Xuanzang during his journey to India. In

* Dr.-Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu İngilizce Mütercim-Tercümanlık Bölümü / Ağrı-aktassukru_86@hotmail.com (Orcid: 0000-0002-9945-0620)

addition to this, in "Journey to the West", during Tang Sanzang's holy pilgrimage trip, to serve him and protect himself from all kinds of troubles, "Sun Wukong", "Zhu Bajie", "Sha Wujing" and "White Dragon Horse" accompanied him. There are many derivatives of the novel of Journey to the West in the countries neighboring the Chinese geography. Its Indian counterpart, the Ramayana, and one of the main characters, Hanuman, are an important example of this. It is also found in countries such as Korea, Japan, Cambodia, Vietnam, Thailand and Sri Lanka. In this study, the definition of the novel Journey to the West is made, its content and subject are explained, its place and importance in classical Chinese and world literature are explained.

Keywords: Journey to The West, Sun Wukong, Zhu Bajie, Mythological Creatures, Classical Chinese Literature

Giriş

Çin tarihi ilk başladığı Xia Hanedanlığından çağdaş dönem Cumhuriyet devrine gelinceye kadar pek çok beylik, hanedanlık, imparatorluklara sahiplik etmiş bir ulustur. Tarihin akışı içerisinde halkın ve doğal olarak kültürünün ayrılmaz bir parçası olarak edebiyat da tarihten ayrı değerlendirmek, tarih sayfalarında yerini almış olaylardan ayrı olarak ele almak doğru olmayacaktır. Bu bakımdan Çin tarihiyle bütünleşik olarak düşündüğümüzde, Çin'in yaklaşık üç bin yıllık bir tarihe sahiptir (Kern ve Hegel, 2004: 159–179)¹ ve edebiyatta bu üç bin yıllık tarihin doğal bir parçasıdır. Üç bin yıllık tarihi düzlem üzerinde yayılmış olması nedeniyle geniş bir perspektiften ele alınması kaçınılmazdır. Çin Kültürü, bulunduğu coğrafya, diğer kültür ve haklarla olan etkileşim ve ilişkisi bakımından düşünüldüğünde de son derece baskın ve kendini hissettiren, varlığını gösteren bir kültürdür. Genel hatları itibariyle ele aldığımızda Çin edebiyatının, doğrudan ve tam teşekküllü tarihinin yazımı zordur, hatta imkânsızdır diyebiliriz. Bunun nedenlerin hususunda verebileceğimiz en önemli gerekçe Çin edebiyatının ve dolayısıyla Çin tarihinin devasa bir derinlikten gelmesidir. Bunun yanı sıra bunların büyük kısmının çok farklı hanedanlıklar ve beylikler döneminden süzülüp gelmelerinin yanı sıra her bir devirde farklı türde edebiyat eserleri şeklinde neşredilmiş olmaları da Çin edebiyatının incelenirken göz önünde bulundurulması ve incelenmesi gereken önemli ve bir o kadar da hayati bir konudur. Pek çok dünya edebiyatı ve kültüründe buna benzer özellikler mevcuttur ancak bu konu Çin edebiyatı ve dolayısıyla da tarihi bağlamında bir adım daha fazla önem arz etmekte ve dikkat gerektirmektedir. Burada kısaca bir örnek ile bu konuyu biraz daha açmak gerekirse Çin Mitolojisi konusu halen daha tam anlamıyla çözümlenebilmiş bir konu değildir. Üzerinde pek çok ihtilaf bulunmaktadır. Bunların en dikkat çeken sebeplerinden biri de Çin mitolojisinde din olgusu var mı yok mu? Konusudur. Yaklaşık iki yüzyıl kadar bir zamandır süregelen çalışmalara rağmen bu konu dahi tam anlamıyla çözümlenebilmiş ve görüş birliğinin sağlanabildiği bir evreye gelememişken, devasa bir geçmişe sahip

¹ Kimi kaynaklarda ve Çinliler arasında Çin tarihinin derinliği beş bin yıl öncesine dayandırılmaktadır.

Çin edebiyatının tanımının yapılabilmesini beklemenin pek akla uygun gelmediği düşüncesindeyim.² Diğer yandan Kern ve Hegel'in ileri sürdükleri görüşlerinde; Çin edebiyatının, en eski devirlerden günümüze tarihi gelişimi, geçirmiş olduğu evre ve dönemlerin çok olması ve üç bin yıl gibi devasa bir zaman aralığının derleyip, bir araya getirmenin zorluğu en önemli nedenlerden bazıları olarak öne çıkmaktadır (Kern ve Hegel, 2004: 159) şeklindeki savları da bu görüşümüzü destekler niteliktedir. Buna mukabil, Çinliler, Japonlar ve hatta bazı Avrupa dillerinde bu amaçla yapılmış kimi çalışmalar olmuş olsa da bunlar yetersiz kalmışlardır. Ancak yine de bunlar Çin edebiyatı ve Sinoloji çalışmaları açısından kıymetli çaba ve çalışmalardır (Kern ve Hegel, 2004: 159). Bunların yanı sıra, insanlık tarihinin en eski uluslarından biri olan Çinliler, yazılı kültüre sahip eski bir toplum olmakla birlikte, siyasi tarih anlamında da pek çok farklı hanedanlık ve imparatorluğa ev sahipliği yapmışlardır. Farklı dönemlerde farklı kültürler, uluslar ve medeniyetler ile etkileşmiş ve bu etkileşimin yansımalarını kendi iç dünyalarına ve doğal olarak edebiyatlarına yansıtmışlardır. Bu nedenle, edebiyat eserleri de farklı dönemlerde birbirinden ayrı edebi türlerin ağırlığını hissettirmiştir. Ancak bu etkileşimlerin doğrudan kabulü zor olduğundan, dış etkinin tesiri altında kalacak bir toplumun, yabancı bir kültürden kendisine katacağı kültürel öğenin benimsenmesi için gerekli altyapı ve etkenlere ihtiyaç olduğu vurgulanmaktadır (Walker, 1998: 1-2). Diğer bir ifade ile kültürler arası etkileşim neticesinde, birbirini etkileyen veya etkileyecek unsurların, geri planda, daha önce bir takım aşına olma durumlarının, tanınırlıklarının olmasının gerekliliği şeklinde de yorumlayabiliriz. Bu bağlamda, Batı'ya Yolculuk ve dolayısıyla Budizm'in de Hindistan'dan, Çin'e geçişi, bir çırpıda olmamış, Tang döneminden çok daha önce bir dönemde, bu süreç başlamış olmalıdır. Kaldı ki, Budizm'in, Çin'e ilk gelişi hakkında bu yönde mevcut olan görüşler de bulunmaktadır. Dinler Ansiklopedisinde yer alan "Çin Dinleri: Genel Bakış" başlıklı bölümde ilk Budist keşişin Çin'e geliş tarihi ve ilk Budizm metinlerinin Çin'de ortaya çıkması hususunda MS. I. yüzyıla işaret edilmektedir (Overmyer, 1987; Adler, 2005: 1594). Bu dönem aynı zamanda Batı Han döneminin (MÖ. 206-MS.25) gerileme sürecine denk gelmektedir (Chen, 1964: 57). Chen'in görüşüne göre ise; Budizm, MÖ. II. yüzyıla kadar Orta Asya, Afganistan ve Baktriya ve Kandahar bölgelerinde kökleşmiş, bu bölgeler vasıtasıyla da komşu oldukları Çin topraklarına MÖ. I. yüzyıl itibariyle geçmiş oldukları düşünülmektedir (Chen, 1964: 16-18). Budizm ile Çin'in ilk tanışma tarihi üzerine mevcut olan bu düşünceleri bir araya getirip yorumladığımızda Walker'ın ortaya attığı düşüncenin, dolayısıyla Çin topraklarında Budizm'in ilk doğuşunun MÖ. I yüzyıl olmasını doğru olarak kabul edebiliriz.³

² Çin mitolojisi hakkında ilgili şu makalelere bkz. Aktaş, 2021a; Aktaş, 2021b. Farklı dönemlerde farklı türde edebiyat eserleri hakkında ilerleyen sayfalarda örnekli açıklama yer almaktadır.

³ Budizm'in, Çin'e giriş tarihleri hakkında var olan görüş ve savlar hakkında bk. Jones, 2005: 1594-1596; Walker, 1998: 64-66.

Diğer yandan, Çin kültürünün Hindistan ve Orta Asya kaynaklı tecrübe ettiği bu etkinin başka bir yansıması da olmuştur. Çin kültürü de bulunduğu bölgede oldukça baskın bir kültür olarak belirmektedir. Bu bağlamda, Japon, Kore, Güney Asya ülkelerinin dilleri, kültürleri ve özellikle de edebiyatlarındaki Çin etkisinden kolaylıkla görebiliriz. Dil ve filoloji bağlamında değerlendirmek gerekirse hem Japoncanın hem de Korece'nin köken olarak Çince'den yoğun olarak etkilendiği, hatta bu konu hakkında yer verdiğimiz bu görüşü bir adım daha ileri götüren, birtakım dilbilimsel tespit ve görüşleri de göz önünde bulundurduğumuzda, Japonca ve Korece'nin kökenlerinin, Çince olduğu yönünde önemli tespitler bulunmaktadır. Diğer yandan, tarihi süreç içinde Çin tarihinde pek çok farklı hanedanlık ve imparatorluk kurulmuş, bunların her birinde de geçmişten gelen birikimin üzerine yeni edebiyat eserlerinin üretildiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, Çin tarihinin farklı devirlerinde, edebiyat eserleri ve de türlerinin farklı isim ve türler altında eşleştirildiğini görmekteyiz. "Han Dönemi Şiir Benzeri Düz Yazıları", "Tang Dönemi Şiirleri", "Song Döneminin Sözleri", "Yuan Dönemi Şarkıları" ve özellikle bu çalışmamızın da derlendiği dönemin olan "Ming-Qing dönemi hikâyeleri" bu sınıflandırmaya dair önemli bir delil niteliğindedir. (Kern ve Hegel, 2004: 159-179)⁴.

1. Batı'ya Yolculuk Romanı ve Bölge Kültürlerinin Birbirlerine Etkileri

Çin kültüründe mitoloji, mitik varlıklar ve öğeler, binlerce yıllık kültür geçmişine sahip Çin coğrafyası ve tarihinde önemli bir yer tutmaktadır (Birrell, 1999: Xi-Xiii.) Mitolojik imgeler, karakterlerin baskın bir biçimde yer aldığı Çin kültürü, doğal olarak bunları, sosyal hayatına, diline, mitik hikâye ve anlatılarına ve dolayısıyla edebiyatına da yansıtmıştır. Bu simgeler Çin'e özgü simgeler olmakla beraber Çin ve komşu uluslar ve coğrafyalarla gerek kültürel gerekse de sosyal etkileşim neticesinde Çin'e geçmiş olan simgelerdir. Bu etkileşimin yaşandığı pek çok komşu kültür ve halklar bulunmaktadır. Bu bağlamda, Batı'ya Yolculuk romanının Çin coğrafyasına komşu ülkelerde pek çok türevlerine rastlanmaktadır. Hindistan'daki muadili Ramayana ve ana karakterlerden olan Hanuman buna önemli bir örnektir. Ayrıca Kore, Japonya, Kamboçya, Vietnam, Tayland ve Sri Lanka gibi ülkelerde de benzerlerine rastlanmaktadır (Walker, 1998: 2). Burada değindiğimiz ülkelere yönelik etkinin ana kaynağı Hindistan kaynaklı olmasına rağmen, Çin kültürüne de Hindistan'dan geçmiş olan Budizm ve Budizm'e temelli bir hikâyenin anlatıldığı Batı'ya Yolculuk romanının tesiri, ana kaynağı olan Hindistan'dan ziyade Çin'e geçmiştir. Akabinde Hindistan'a nazaran daha baskın bir kültür olması nedeniyle Çin'den kaynaklı olarak yukarıda bahsettiğimiz ülkelerin kültürlerine ve güney Asya kültürlerine etki etmiştir. Bu bakımdan Çin kültürü, Hindistan'a nazaran daha baskın bir kültür olarak tarif edilmektedir (Walker, 1998: 3). Ancak yine de Çin kültürü,

⁴ Her iki yazar da, klasik dönemden günümüze kadar olan süreçte, Çin edebiyatı üzerinde yer alan birtakım kısıtlılık ve zorluklardan bahsetmişlerdir.

her bir unsurunu kendinden çıkarmış olmamakla birlikte pek çok alanda Hint kültürünün yoğun etkisine maruz kalmıştır (Walker, 1998: 3).

Çin halkının, sosyal ve özellikle kültürel anlamda etkileşim yaşadığı halkların başında Hint kültürü gelmektedir (Cozad, 1998: 117-145). Bu çalışmamızda ana konumuzu oluşturan klasik Çin romanlarından biri olan “*Batı’ya Yolculuk (Xi You Ji)*” da böyle bir hikâye ve temaya sahiptir. Kökeni itibariyle Hindistan ve Budizm’den esinlenmiş bir eserdir. Ana fikri Budizm’in Hindistan’dan Çin’e geçişidir. Batı’ya Yolculuk romanının içeriğini kısaca açıklamak gerekirse; MS. VII. Yüzyılda meydana gelen bir hikâyedir. Klasik Çin romanlarının en önemli öğelerinden olan, Batı’ya Yolculuk romanı, Budist Mahayana yazılarını elde etmek amacıyla on yedi yıl süreyle seyahat eden, keşiş Tang Sanzang⁵ (Xuanzang) tarafından Hindistan’a gerçekleşen hac yolculuğunu dayanmaktadır (Cozad, 1998: 117-45; Wong, 2002; 43-95; Levy, 1984: 507). Xuanzang’ın baş aktörlerinden biri olduğu, Batı’ya Yolculuk romanının, Hindistan’a gerçekleştirilen hac yolculuğunu anlatan bu hikâye birçok farklı dönemde yeniden anlatılmış bir seyahat öyküsüdür. İlk çıkış zamanı olarak MS. VII. Yüzyıla dayandığı belirtilen Batı’ya Yolculuk zaman içinde; “*Xuanzang’ın Batı Toprakları Kaydı*” (Cozad, 1998: 118.) başta olmak üzere, sözlü olarak dilden dile aktarılan çok sayıda popüler sürümleri, şiirsel hikâyeleri anlatılmış ve kuşaklar boyunca aktarılmış ve bu süreç yedi yüzyıldan fazla bir süreç almış ve neticesinde Ming Hanedanlığı⁶ dönemine kadar uzanmıştır. Ming dönemine gelindiğinde bugünkü tam uzunluğuna ulaşmıştır (Jianfen ve Gordon, 2019: 5-6). Batıya yolculuğun ilk çıktığı zaman olarak, MS. VI. Yüzyıl olarak verilmektedir. Altıncı yüzyıl Çin tarihi açısından çok önemli bir dönem ve hanedanlık olan Tang hanedanlığının başlangıcıdır. Tang Hanedanlığı⁷, MS. 618-907 yılları arasında tarih sahnesinde boy

⁵ Xuanzang: MS. 602-664 yılları arasında yaşamıştır. Tang Hanedanlığı döneminde yaşamış, keşiş ve tercümandır. MS. 629-645 yılları arasında Hindistan’a gerçekleştirdiği seyahat ile tanınmaktadır. 596-664 yılları arasında yaşadığı rivayet edilmektedir. Bir başka araştırmaya göre ise Xuanzang MS. 600 ve 664 yılları arasında yaşadığı rivayet edilmektedir. (Wong; 2002, 43, 44). Xuanzang, Sun Wukong, Beyaz Ejderha At’ı tasviri için Ekler Bölümü Resim I’e bakınız. Pek çok kaynakta Xuanzang “rahip” sıfatı ile nitelendirildiği görülmüştür. Rahip sözcüğünün Budizm ile bağdaşması pek mümkün değildir. Ayrıca terminoloji olarak uygun da değildir. “İmam Xuanzang” tanımlaması ne kadar uygun değilse “Budist rahip Xuanzang” da o derece yanlıştır. Bu nedenlerden dolayı, Budizm’de bir dini öncü veya din adamı için verilebilecek en uygun sıfat ‘keşiş’tir. Bu nedenle çalışmamızda ‘keşiş’ sözcüğü kullanılmıştır. Ayrıca Batı’ya Yolculuk romanı ve ana karakteri üzerine önemli bir açıklama yapmakta fayda görmekteyiz. Budist din öğretilerinin Hindistan’dan getirilmesi maksadıyla seyahate çıkan gerçek kişi Xuanzang’dır. Ming Hanedanlığı döneminde yazılmış olan Batı’ya Yolculuk romanına ilham veren de MS. 602-664 yılları arasında yaşamış olan Xuanzang’dır. Ancak Batı’ya Yolculuk romanının ana karakteri konumunda olan roman kahramanının ismi ise Tang Sanzang, diğer ismi ile Tang Seng’dır. Bazı bilimsel çalışmalarda bu iki ismin birbirine karıştırıldığı görülmektedir. Bu nedenle bu iki ismin ayrımı konusunda dikkat edilmelidir.

⁶ Ming Hanedanlığı: Çin’in onuncu hanedanlığıdır. Yuan hanedanlığından sonra kurulmuştur. MS. 1368-1644 yılları hüküm sürmüştür. Başkentleri, Pekin (Beijing) ve Nanjing şehirleridir.

⁷ Tang Hanedanlığı: MS. 608-907 yılları arasında Li Yuan tarafından kurulmuştur. Liu Yuan’in, yönetimdeki sıfatı Gaozu’dur. Tang hanedanlığı tarihsel anlamda uzun bir tarihe sahip

göstermiş, Çin tarihinin en müreffeh dönemidir. Çin'in, siyasi, askeri, ekonomik, kültürel olarak zirve dönemlerinin başında gelmektedir. Tang döneminde, Çin, tüm tarihi boyunca varabildiği en geniş doğal sınırlarına ulaşmıştır. Diğer yandan, Çin halkı açısından Tang döneminin önemini örneklendirecek olursak, Amerika'da, Avrupa'da, Avustralya'da yaşayan Çinliler, yerleşik buldukları mahallelerin, sokakların isimleri, "*Tangren Jie*" Türkçesi itibariyle "*Tanglılar Caddesi*" şeklinde Çinliler tarafından isimlendirilmektedir. Bu küçük bilgi dahi, Tang döneminin, Çin tarihindeki ve Çin halkının gönlündeki yerini ispatlar niteliktedir. Ming döneminde derlenmiştir ancak anlattığı hikâyesi itibariyle altıncı yüzyılda Tang hanedanlığına denk gelen dönemde meydana gelmiş gerçek bir hikâyenin üzerinde şekillenmiştir (Jianfen ve Gordon, 2019: 6). Diğer yandan, Ming hanedanlığı tarihi de Çin tarihinde çok özel bir konuma sahiptir. Ming hanedanlığı, Çin tarihinin en varlıklı olduğu devirlerinden birisidir (Jianfen ve Gordon, 2019: 6). Özellikle günümüzle, her iki dönemin de uluslararası ticaret yollarına sahip oldukları gerçeğinden hareketle değerlendirildiğinde, varlıklı olmasının ve özel bir konuma sahip olmasının nedenlerinden bazılarının anlaşılmasını sağlayacaktır.

Hindistan'a yapılan kutsal hac yolculuğu, Tang hanedanlığının son dönemlerinden itibaren hikâye anlatıcıları için çok popüler bir konu olagelmiştir (Jianfen ve Gordon, 2019: 6). Sui-Tang döneminden, Ming hanedanlığına gelinceye kadar geçen süreç içinde anlatılagelmiş, kuşaktan kuşağa aktarılmış olan Batı'ya Yolculuk ve kutsal hac yolculuğu, Ming döneminin önemli yazar ve şairlerinden Wu Cheng'en tarafından toplanmış ve tek cilt olarak derlenmiştir (Cozad, 1998: 118). Wu Cheng'en tarafından

---

olmasından dolayı geleneksel olarak farklı şekilde yapılandırılabilen dört aşamaya ayrılır. Önemli tarihi olaylar açısından bu dört aşama şu şekilde sıralanmaktadır: erken Tang dönemi (618-712), yükselme dönemi (712-756), orta dönem (756-820) ve son dönem (820-907). Kuruluş döneminde, Chang'an merkezli olarak barış ve sükûneti sağlamışlardır. Kuruluş döneminde, Tang Gaozu Li Yuan ve Tang Taizong (esas adı Li Shimin'dir), kuruluş aşamasındaki önemli icraatları yapan hükümdarlardır. Komşu birtakım uluslar ile mücadele etmiş (bunlar arasında Türk Kağanlığı da vardır; Türk Kağanlığı şeklinde tanımladığımız devlet tarihte Türk adını ilk taşıyan devlet olarak da bilinen, dilimizde Göktürk veya Köktürk Devleti olarak tabir ettiğimiz Türk Devletidir), bunlardan doğan birtakım sıkıntıları ortadan kaldırmış ve hanedanlığın geleceği için atılmış önemli adımlar olarak öne çıkan icraatlardır. Kuruluş aşamasında yapılan bu icraatlar sayesinde sadece kendi bölgelerinde siyasi bir güç olarak kalmamış aynı zamanda gücü orta Asya'ya da yaymışlardır. Kuruluş döneminin ikinci evresinde kadın hükümdarları Wu Zetian ile birlikte siyasi güçleri daha da perçinlenmiştir. Wu Zetian dönemiyle başkenti Luoyang'a taşımıştır. Yükselme dönemlerinde Tang Xuanzong'un (esas adı Li Longji'dir) başa geçtiği döneme denk gelmektedir, Tang kültüründe müthiş bir gelişme yaşanmış, ekonomileri de son derece müreffeh bir hale gelmiştir. Ayrıca Tang Xuanzong, başkenti yeniden Chang'an'a taşımıştır. Orta Tang dönemi ise An Lushan isyanı ile başlamıştır. Diğer yandan, orta Tang dönemine, Tang hükümetinde yaşanan yozlaşmalar ve hadımların (Çin siyasetinde ve tarihinde hadımlar konusu dikkat çeken gereken bir konudur, Çin tarihinin genelinde iz bırakmışlardır) siyasetteki artan güçleri damgasını vurmuştur. Son dönemleri olan 820-907 yılları arasında ise gerileme sürecini, yaşanan siyasi bozulmalar ve önlenemeyen çöküş takip etmiş, tüm bunların üzerine savaş ağalarının başkaldırıları da beraberinde yıkılışı getirmiştir (Xiong, 2009: 494).

derlenen Batı'ya Yolculuk romanı toplamda yüz bölümden oluşmaktadır. Batı'ya Yolculuk romanı, popüler bir kurgu eseri olması sebebiyle hem popüler kültüre hizmet etmekte hem de onları yansıtmaktadır. Bu arada, kurgusal ve gerçeküstücü doğası sebebiyle Batı'ya Yolculuk romanında, mitolojik imge ve öğeler yer almaktadır. Klasik Çin romanlarının pek çoğu mitolojik özelliklere sahiptir. Ancak bunlar arasında, mitolojik anlatı özelliği en baskın olan edebi eserler arasında Batı'ya Yolculuk çok özel bir konumdadır. Çin edebiyatının önemli bir eseri olması çok kıymetli bir bilgi olarak aklımızda durmaktadır. Bununla birlikte, klasik Çin edebiyatında sınıflandırıldığı konuma da baktığımızda Batı'ya Yolculuk romanının sahip olduğu gerek Çin gerekse dünya edebiyatındaki konumunu anlamamız açısından son derece önemli bir delil bizlere sunmaktadır. Klasik Çin edebiyatında içerisinde Batı'ya Yolculuk romanı, klasik Çin edebiyatının dört büyük romanı şeklinde tanımlanmaktadır. Bu sınıflandırma Çin dilinde, Si Da Ming Zhu olarak ifade edilmektedir (Lu, 2017: 4). Diğer üç roman ise "Kızıl Konağın Rüyası", "Üç Krallık Romanı", "Su Kıyısı Romanı"dır.

2. Mitolojinin Konumu Bağlamında Batı'ya Yolculuk Romanı ve Din-Mit Bağlamı Üzerine Görüşler

Çin kültüründe mitoloji, mitik varlıklar ve öğeler, binlerce yıllık kültür geçmişine sahip Çin coğrafyası ve tarihinde önemli bir yer tutmaktadır (Birrell, 1999: XI-XIII). Mitolojik imgeler, karakterlerin baskın bir biçimde yer aldığı Çin kültürü, doğal olarak bunları, sosyal hayatına, diline, mitik hikâye ve anlatılarına ve dolayısıyla edebiyatına da yansıtmıştır. Batı'ya Yolculuk Romanı, mitolojik anlatı ve içeriğe sahip olması nedeniyle edebiyat araştırmalarında özel bir yaklaşım ile incelenmiştir. Bir önceki paragrafta yer verdiğimiz gibi, kısmen de olsa popüler kültür öğelerini de bünyesinde barındırması nedeniyle Batı'ya Yolculuk romanı, popüler kültürde var olan kimi olguların da tesirine maruz kalmıştır. Laurie Cozad'ın çalışmasında yer verdiği göre popüler kültür öğelerinden biri de dindir. Budist sutraların kötücül, şeytani huylu öğeleri dağıtması maksadıyla okunmasına ilave olarak, Çin edebiyatının önemli bir öğesi batıya yolculuğun konu olarak bu sutraları içermesi ve işlemesi ve dolayısıyla Çin kültürüne aktarımı, aynı zamanda dini alışkanlık ve uygulamaların sosyal yaşama aktarımını kolaylaştırmıştır (Cozad, 1998: 118-119). Laurie Cozad, Çin edebiyatının, mitoloji ve dini bağlantısı ve ilerleyen süreçte Çin inanç ve düşün dünyasında olan etkisi hususunda Overmyer'den şu cümleyi aktarmıştır:

"Yöresel edebiyat, popüler kültürün tesiri altında kalması ve dolayısıyla bundan etkilenmiş, daha sonraki süreçte meydana gelecek dini gelişmeler için, mitolojik ve tanrısal olayların kaynağı olmuştur" (Overmyer'dan akt.: Cozad, 1998: 119).

Bu bakımdan düşünüldüğünde, mitolojik olayların (*ki halk edebiyatının doğal bir ürünüdür*), din olgusunun ve halk edebiyatının birbirini tamamlayan öğeler olduğu anlaşılmaktadır. Tüm dünya toplumları bakımından da ele alırsak, insanın iyi kötü, güzel çirkin, doğru yanlış

ayrımını yapageldiği görülmektedir. Budist metinlerin okunması sayesinde, kötücül ruhların defedilebileceği, şeytani ruh vb. varlıkların savuşturulacağına düşünülmesi örneği buna önemli bir delil ve açıklama olduğu düşüncesindeyiz. Buna benzer, alışkanlık ve adetler biz Türk toplumunda da bulunmaktadır (Sütcü, 2019: 150-171). Konuyu dağıtmadan devam edecek olursak, Ming Hanedanlığı dönemine gelinceye kadar geçen süreçte, iyi-kötü veya şeytani güçlerin nasıl anlaşıldığına konusunda, on birinci yüzyılda yaşamış, yeni-Konfüçyüsçü düşünce akımı savunucusu olan ve aynı zamanda bir yazar olan Cheng Hao'nun görüşleri öne çıkmaktadır. Cheng Hao'nun, bu konudaki görüşüne göre, iyilik ve kötülük⁸ her ikisi de eşit derecede ilahi ilkelerdendir. Bu ikisi birbirinden ayrılmaz ve ayrı düşünülmemesi gerekmektedir. Herhangi bir şeyin kötü olduğu söylemenin, onun doğası gereği kötü olduğu anlamına gelmemesi gerektiğini ifade etmiş, bu şekilde yorumlamıştır (Overmyer, 1980: 153-184). İyi ve kötünün var oluşu hakkında batılı ve Çinli araştırmacılar arasında farklı türde görüşler ortaya çıkmıştır. Buna göre, Saussure ve Levi-Strauss gibi çağdaş dönem yapısalcı bilginlerinin yaklaşımında, kötülük varsa ona karşı iyilik uygulamasını savundukları görülmektedir (Cozad, 1998: 119). Saussure ve Levi-Strauss gibi batılı isimler örneğinden hareketle, batı düşüncesinde ve toplumlarında iyiye karşı kötünün konumlandığı yer ve yöntemine karşı, Çin toplumunda ve dolayısıyla kültüründe iyiye karşı kötünün konumu ve algılanışı konusu başka türlü ele alınmıştır. Saussure ve Levi-Strausse'nin görüşleri özelinde, batı düşün dünyasındaki genel kanaatin aksi yönünde bir görüşü savunan Cheng Hao, batı toplumunda var olan kötülüğü kovma girişimine karşı, Çin toplumunda bunun aksi bir tutumun varlığını üzerinde durmuştur. Buna ek olarak, Çin düşüncesindeki dünya algısının, iyi ve kötünün, iyiye karşı kötünün bir arada bulunabileceğini vurgulamıştır (Cozad, 1998: 119). Saussure, Levi-Strausse ve Cheng Hao'nun görüşlerinin yanı sıra bu konu hakkında ileri sürdüğü görüşü ile öne çıkan bir diğer kişi ise Andrew Plaks'dir. Andrew Plaks, ileri sürdüğü görüşünde, duyuşal ve bilgiye dair her bir düşüncenin ve kavramın içinde yaşadığımız dünyada var olduğunu ileri sürmüş, bu nedenle var olabilecek herhangi bir düşüncenin, karşıt durum veya olguların sonunun veya başlangıcının olmadığını ileri sürmüştür. Andrew Plaks'ın bu görüşünden hareketle yorumlayacak olursak, varlığımızı sürdürdüğümüz dünyada, bütün duygu, düşünce, his ve algıların, birbirine karşıt olgularla var olduğunu ileri sürdüğü anlaşılmaktadır. Andrew Plaks, yukarıda yer verdiğimiz düşüncesinin yanı

---

⁸ Şeytani, kötücül düşün ve varlıklar.

sıra, içinde yaşadığımız evrenin eskatolojik⁹ veya teleolojik¹⁰ bir amacının bulunmadığına da yer vermiştir. Bu düşüncede zihinde yoğrulup, irdelendiğinde akla uygun olarak görülmektedir. Diğer yandan, Andrew'in ileri sürdüğü savı, iyiliğin ve kötülüğün doğuşu konusunu zihinlere getirmektedir. Her ne kadar konumuz bu olmasa da yeryüzünde var olan tüm kültürlerde, haklarda, dinlerde bu sorunun varlığı bilinmektedir. Hemen hemen tüm dinlerde bu konu irdelenmekte, hikâye edilmekte ve farklı da olsa çeşitli kıssa, öğreti veya mitolojik anlatılar vasıtasıyla kuşaktan kuşağa aktarılmaktadır. Esasen yazdığımız bu paragraf içerisinde yer verdiğimiz çeşitli düşünceler de yine bu çerçevede ortaya atılmışlardır. Her ne kadar konumuz Çin edebiyatında, dünya klasikleri içindeki özel konumu itibariyle Batı'ya Yolculuk romanı olsa da daha önceki çalışmalarımızı sürdürürken de değindiğimiz bir durumdur. Bu da sosyal bilimlerde, edebiyat, kültür, dil, tarih, felsefe vb. herhangi bir disiplinde araştırma yaparken, sosyal bilimlerin diğer disiplinlerine temas etmenin kaçınılmazlığıdır. Bu bağlamda, daha önceki araştırmalarımda belirtmiş olduğum görüşümüz gibi ister sosyal bilimlerde ister başka bilim dalları ve disiplinlerde olsun, bir konuyu araştırır veya çalışırken, disiplinler arası konulara değinmenin kaçınılmazlığını bir kez daha kendini göstermiştir. Bu bakımdan, kaçınılmaz olarak tanımlasak da araştırmalarımızın tutarlılığı, sağlamlığı bakımından bu durum son derece faydalıdır. Bu nedenle, Batı'ya Yolculuk romanının Çin edebiyatındaki konumu hakkında ele almış olduğumuz çalışmamız ilerlerken, konunun bu noktaya gelmesi hedeflediğimiz bir durum olmasa da konunun gidişatında böylesi bir açıklamaya gereksinim duymamız sebebiyle bu kısa açıklamayı yapmak durumunda kaldık. Ancak bu durum hiç de gereksiz olmadığı kanaatindeyim. Konuyu daha fazla dağıtmadan, açıklamamızı burada tamamlayıp, konumuz Batı'ya Yolculuk romanı üzerinde çalışmamızı sürdürürelim. Dini tarihi ve buna bağlı geçmişi açısından Çin tarihi, çoğulcu din geleneğine sahip olarak tanımlanmaktadır (Cozad, 1998: 120). Çoğulcu din geleneğine sahip olması sayesinde de Budizm, Konfüçyanizm ve Daoizm gibi dinlerin, Batı'ya Yolculuk romanında bir harman içinde işlenmesi buna bağlanmaktadır. Üç dinin¹¹ birliğine (*san jiao gui*) değer vermekle birlikte,

⁹ Yunanca "eschatos" (son) ve "eschata" (en son şeyler) kelimelerinden türetilmiş bir sözcük ve terimdir. Bir nesnenin, varlığın, insanlığın ve evrenin ya da dünyanın sonunu, yıkılışını tarif eden ya da tanımlayan bir terimdir. Ancak eskatoloji, insanlığın, evrenin ve kâinatın sonuna dair (dinler tarihinde bu kıyamet olarak da tanımlanmaktadır) bir olgunun, hakikatin, mitsel yönünü işleyen bir türdür. Bu bağlamda, az önce de belirttiğimiz üzere eskatoloji, dini kitaplarda, bununla birlikte insanoğlunun da zihinlerinde var olan, hayatın, doğum kadar doğal olayına dair bir kültür ürünüdür. Bütün varlığın son bulması, her şeyin bitişi vb. konuları işleyen, mitik olayların anlatıldığı mitolojik hikâyeler, eskatoloji mitlerinin kapsamındadır (Kayabaşı, 2016: 167-180)..

¹⁰ Evreni, yaşamı, yapılan bir işi, alınan bir kararı amaçlılık doğrultusunda ele alan düşünce biçimidir.

¹¹ Üç din olarak ifade edilen inançları, Laurie Cozad'ın 1998 yılında yayımlanmış olduğu çalışmasındaki şu sıra ile vermektedir: Konfüçyanizm, Daoizm (Taoizm), ve Budizm'dir. Kaynak: Cozad, Laurie. agm. 121. Çince imlerin yazımında 1950'li yıllara kadar yaygın

üç dinin harmanlandığı olayları (*olay örgüsünü*) çok fazla sürdürülmediği belirtilmektedir (Batı'ya Yolculuk, 38'den akt.: Cozad, 1998: 120). Üç dinin birliğine yönelik yapılan vurguya rağmen, bunun roman içerisinde çokça işlenmemesine sebep olarak da zıt unsurların birbirlerine yönelik üstünlük kurma çabaları ve gayeleri şeklinde yorumlanmaktadır (Cozad, 1998: 120). Ve netice itibarıyla, Batı'ya Yolculuk romanı, ana vatani Hindistan'dan (Demirel, 2015: 129), Çin'e ulaşan Budizm ve öğretileri ve Çin'in kendinden doğmuş, öz düşün ekolleri Daoizm ve Konfüçyanizm'in birbiriyle kaynaşması, daha önce de değindiğimiz cümlede olduğu üzere, çoğulcu inanç düşüncesiyle bağdaşır bir çizgide şekillendiği anlaşılmaktadır.

3. "Batı'ya Yolculuk" Romanının Konusu ve Ana Karakterleri

"Batı'ya Yolculuk" romanı, iyi ve kötü ayırımına işleyen, birtakım karakterleri ve öznelere, kötü ve şeytani varlıklara karşı mücadeleleriyle ön plana çıkararak, bunlara da dini çerçevede anlatılan dış dünyadan kendine kattığı ile kendinde var olanı harmanlayan yapıda eserdir. Özü itibarıyla, Budist din öğretilerinin, Çin'e getirilmesi sürecini ele alan ve yaklaşık on yedi sene süren bir serüven olan Batı'ya Yolculuk romanı, temelde bir keşişin (Jianfen ve Gordon, 2019: 6) önderliğinde şekillenmektedir. Xuanzang'ın, Hindistan'a gerçekleştirdiği kutsal yolculuk esnasında, kendisi dışında dört de yardımcı ve muhafızlık göreviyle kendisine eşlik eden, insan olmayan görevli (*mürid*) bulunmaktadır (Jianfen ve Gordon, 2019: 5). Bunlardan biri, Xuanzang'dan sonra en önemli isim olarak öne çıkan Sun Wukong'dur (Jianfen ve Gordon, 2019: 5). Bunların dışında, Zhu Bajie, Sha Wujing¹² ve Ejderha Atı¹³ kafileyi oluşturmaktadır. Dört mürit, yanlış davranışları sebebiyle "*Daoist Göksel Mahkeme*"¹⁴ tarafından daha önce kovulmuşlardır. Ancak daha sonra, Xuanzang'ın hac yolculuğu esnasında, kendisine yardım etmek üzere, merhamet tanrıçası Bodhisattva Guanyin'e söz vermeleri üzerine, Budizm'e kabul edilmişlerdir (Jianfen ve Gordon; 2019: 5-6).¹⁵ Batıya yolculuğun, ilk on üç bölümü, bu Xuanzang ve Sun Wukong'un, Hindistan'a yapılacak seyahat için kaderlerinin bir araya gelişinin arka planını işlemektedir (Jianfen ve Gordon, 2019: 6). Hikâye on dördüncü bölümden itibaren heyecan verici aşamaya girmektedir. On dördüncü

---

olarak kullanılan ve daha sonra yerini Pin-Yin (拼音) sistemine bırakmış olan sistem Wade-giles sistemidir. Günümüzde yaygın olarak kullanılmakla birlikte, Çin Halk Cumhuriyeti'nin, yabancılara Çince öğretimi esnasında kurumsal olarak tercih edilen ve kullanılan sistem Pin-Yin sistemidir. Pin-Yin sisteminde, Wade-Giles sistemine göre "T" sesi ve harfi ile başlayan bir sözcük, "D" sesi ve harfi ile verilmektedir. Laurie Cozad'ın "Taoizm" şeklinde tabir ettiği sözcük, kendisinin Wade-giles sistemini benimsemesinden kaynaklanmaktadır. Bu sözcük günümüzde yaygın olarak Daoizm şeklinde ifade edilmekte ve kullanılmaktadır.

¹² Sha Wujing, Sha Heshang ismiyle de bilinmektedir. (Walker, 1998: 2).

¹³ Bazı kaynaklarda, "*Beyaz Ejderha Atı*" ya da "*Beyaz At*" ve de "*Ejderha Prensi*" olarak da tanımlanmaktadır (Walker, 1998: 2).

¹⁴ Yararlandığımız kaynakta geçen asıl hali şu şekildedir: "*Daoist Celestial Court*".

¹⁵ Basitleştirilmiş Çincesi: 观音'dir. Bodhisattva Guanyin olarak tam Çincesi ise: 观音菩萨'dır. Bodhisattva Guanyin'in Sanskritçe karşılığı ise: Avalokitesvara'dır. Çin'deki karşılığı ise şefkatin "*bakire annesi*"dir. (Walker, 1998: 65-66).

bölümde, Tang Sanzang (Xuanzang), Sun Wukong'u bir dağdan serbest bırakır. Bundan sonra, Sun Wukong, haydut ve ibislere karşı amansız bir mücadeleye girer ve hikâyenin satır aralarına, Budizm'in, aydınlanmacı öğe ve öğretileri serpiştirilmiştir. Hikâyenin kahramanları, hiç birbirlerine benzemeyen kişiliklerdedirler. Her ne kadar birbirleriyle zıt karakterlere sahip olsalar da hikâye içinde bunlar muazzam bir uyum içinde harmanlanmıştır. Hikâyenin geneli, itibariyle de Batı'ya Yolculuk romanı, Çin toplumunun Budizm ile ilk tanışmalarının yaşandığı kadar MS. VI. yüzyıla dek, kendilerinden doğmuş inanç ve düşün sistemleri ile, altıncı yüzyıldan sonra tanışıp benimsedikleri Budizm inancının, Çin toplumunda karşılığını, içi içe geçişini ve tüm bunların harmanını işleyen bir eserdir. Birtakım karmaşık olgu ve bölümleri bulunmakla birlikte, hikâye aynı zamanda, Çin toplumunun, kültürel, edebi, sosyal yapısının bir yansıması ve harmanıdır diyebiliriz. Hikâye bu bakımdan da değerlendirilmez. Şimdiye kadar olan araştırmamız ve anlatımımızın neticesi olarak, Batı'ya Yolculuk romanını kısaca tanımlamak ve tarif etmek gerekirse, Batı'ya Yolculuk romanı, ana karakter Tang Sanzang (Xuanzang) isimli keşiş ve beraberindeki 4 yol arkadaşı, Sun Wukong, Zhu Bajie, Sha Wujing ve Ejderha Atı ile çıktığı uzun soluklu seyahati hikâye eden, ana konusu Budist öğretilerinin ve metinlerinin Hindistan'dan, Çin'e uzanan yolculuğu işleyen önemli bir eserdir. Batı'ya Yolculuk romanı, teması ve içeriği nedeniyle Çin mitolojisi ve felsefesine özgü bir eser olarak, salt Çin edebiyatı sınırları içinde sıkışıp kalmamış, dünya edebiyatına da mal olmuş son derece önemli bir eser ve derlemedir. Tang Sanzang önderliğinde, Hindistan'a gerçekleştirilen yolculuk boyunca, pek çok sorun ve sıkıntı ile karşılaşmışlardır. Kara Ayı Canavarı (URL-1)¹⁶, Kızıl Çocuk (URL-2)¹⁷ gibi birtakım ibislerle karşılaşır. Bu gibi pek çok sorunla mücadele etmek zorunda kalmışlardır (Cozad, 1998: 120.). Tüm sefer boyunca, Sun Wukong, Zhu Bajie, Sha Wujing hizmetinde buldukları Tang Sanzang'ın (Xuanzang), muhafaza edilmesi ve hizmetinin görülmesi, seyahat boyunca doğabilecek her türlü zorluk ve sıkıntıya karşı kendisinin korumak vazifesinde bulunmuşlardır. Her ne kadar, birtakım aksilikler ve ciddi mücadeleler yaşamak zorunda kalsalar da on yedi sene süren kutsal görev hakkıyla tamamlanmıştır.

Sonuç

Bu çalışmamızda, "Batı'ya Yolculuk" romanın konusunun ve ilham kaynağının ne olduğuna, ana karakterlerin kimler olduklarına, bu karakterlerin nasıl kişilik özelliklerine sahip oldukları vb. konularda çalışmamızı ele alınmıştır. Öncelikle şunu söyleyebiliriz ki, Batı'ya Yolculuk romanının ilham kaynağı ve de etkilendiği ana unsur Budizm ve de Hindistan'dır. Diğer yandan, Batı'ya Yolculuk romanında işlenen ana konu

¹⁶ Kara ayı canavarı ifadesi aynı zamanda kara ayı ruhu şeklinde de geçmektedir. Yukarıda Çincesine yer verdiğimiz ifadenin içinde de bu şekilde geçmektedir.

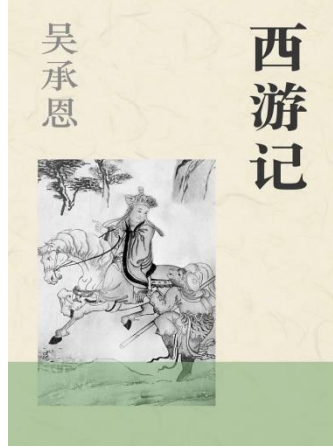
¹⁷ "Batı'ya Yolculuk" romanı içinde "Kızıl Çocuk" isminin geçtiği örnekler için URL-2'ye bakınız.

ise Hindistan'da bulunan Budist din metinlerinin, Çin'e (romanın anlattığı dönem itibariyle Tang Hanedanlığına) kazandırılması amacıyla yapılan bir hac yolculuğu ve kahramanların hikâyelerini konu edinen bir klasik Çin edebiyatı eseridir. Bununla birlikte Klasik Çin edebiyatında "Batı'ya Yolculuk" romanının konumuna baktığımızda, özel bir tanımlama ile sınıflandırıldığını ve bununla birlikte Çin'in Dört Klasik romanından biri olduğunu anlamaktayız. Diğer yandan "Batı'ya Yolculuk" dünyaca tanınmaktadır ve Çin'e komşu pek çok kültür ve halklarca bilinmektedir. Hatta Kore, Japon, Sri Lanka vb. diğer halkların edebiyatlarına da tesir etmiştir. Bu uluslarda benzer romanların, hikâyelerin ve anlatıların doğmasına ilham kaynağı yine Batı'ya Yolculuk romanı olmuştur. Yazıldığı dönem olan Ming Hanedanlığı da edebi eserlerin ortaya çıktığı oldukça verimli bir dönem olarak Çin tarihi içinde öne çıkmaktadır. MS. 1590'larda anonim olarak ortaya çıkmış olan Batı'ya Yolculuk romanı, Wu Cheng'en'in eseri olarak kabul edilmektedir. Roman konusu ve içeriğinin yoğunluğu itibariyle ana karakter Tang Sanzang'ın (Xuanzang) Hindistan'a uzanan hac yolculuğunu işlemektedir. Bu yolculuk toplamda on yed yıl kadar sürmüştür. Pek çok kaynak ve eserde, Tang Sanzang'ın (Xuanzang) sıfatı olarak "Rahip" sözcüğü kullanılmaktadır. Bu kullanım yanlıştır. Konusu ve ait olduğu inanç bakımından ele aldığımızda, Budizm'de bir imam olamayacağını, "imam" ifadesinin ne kadar oturmadığını düşündüğümüzde, "Rahip" sözcüğünün de o derece oturmadığı ve söylerken dilimize, duyarken de kulağımıza hitap etmediği ortadadır diye düşünüyorum. Bu nedenle, çalışmamızı okuyan, kıymetli okuyucularımızın da bu tespit ve yorumumuza katılacaklarını düşünmekteyiz. Bu nedenle, Tang Sanzang'ın (Xuanzang) için kullanılacak en doğru sıfat, keşiş'tir. Tang Sanzang'ın (Xuanzang) hac seyahati esnasında kendisine eşlik eden Sun Wukong, Sha Wujing, Zhu Bajie ve binek hayvanı olarak kullandığı atı Beyaz Ejderha Atı bulunmaktadır. Tüm bunların neticesinde, Batı'ya Yolculuk romanı Çin mitolojisinin, Çin halkının dini inanç ve ritüellerinin yoğun bir biçimde yer alıp, işlendiği Çin inanç dünyasının ve Çin felsefesinin harmanlandığı bir eser olarak kabul edilmektedir. Bununla birlikte, Daoizm ve Batı'ya Yolculuk romanının da ana konusu olan Budizm'in inançlarının bir harmanı ve yoğun olarak işlenip, kaynaştığı bir Klasik Çin edebiyat eseridir.

KAYNAKÇA

- Aktaş, Ş. (2021a) Ana hatlarıyla Çin mitolojisi. *İnterdisipliner Araştırmalar Mehmet Cüneyt Taşir Armağan Kitabı*, (ed.: Ahmet Edi), 95-119, Bursa: Ekin Basım Yayın.
- Aktaş, Ş. (2021b). Kendine özgü yapısı itibariyle Çin mitolojisi ve Çin mitolojisinde insanın ve evrenin varoluşu. *İnterdisipliner Çalışmalarla Sosyal Bilimlerde Farklı Bakışlar*, (ed.: H. Bakırtaş vd.), 219-246, Bursa: Ekin Basım Yayın.
- Chen, K. (1964). *Buddhism in China a historical survey*. Princeton University Press.
- Cheng'en, W. (2014). *Batı'ya yolculuk*. Apple Store Dijital Baskısı, <https://books.apple.com/tr/book/%E8%A5%Bf%E6%B8%B8%E8%Ae%B0/İd895412916?L=Tr>

- Cozad, L. (1998). Reeling in the demon: An exploration into the category of the demonized other as portrayed in 'the journey to the west. *Journal of The American Academy of Religion*, 66 (1), American Academy of Religion: Oxford University Press.
- Demirel, Ş. (2015) Budizm'in doğduğu topraklarda barınamaması üzerine. *Uluslararası Türk Bilim Dergisi*, 18, 129-141.
- Dorothy C. W. (2002). The making of a saint: Images of Xuanzang in East Asia. *Early Medieval China*, 1-55.
- Girardot N. J. (1987) Chinese religion: Mythic themes. *Encyclopedia of Religion*, (ed.: Lindsey Jones), 1622-1630. A.B.D.: Thomson Gale.
- Goossaert V. (2005) Chinese religion: Popular religion. *Encyclopedia of Religion*, (ed.: Lindsey Jones), 1613-1620. A.B.D.: Thomson Gale.
- Jianfen W. - Gordon G. (2019). The journey to the West: A platform for learning about China past and present. *Education About Asia*, 24 (1), 5-11.
- Kayabaşı, O. A. (2016). *Türk mitolojisinde eskatoloji mitleri. folklor/edebiyat*, 22 (86), 167-180.
- Kern, M.- Hegel, R. E. (2004). A history of Chinese literature. *Chinese Literature: Essays, Articles, Reviews (Clear)*, 26, 159-179.
- Klein, L. (2013). Indic Echoes: Form, Content, And World Literature In Tang Dynasty Regulated Verse. *Chinese Literature: Essays, Articles, Reviews (Clear)*, 35, 59-96.
- Levy, Dore J. (1984). *A quest of multiple senses: Anthony C. Yu's 'The journey to the West. The Hudson Review*, 37 (3), 507-515.
- Lu, L. (2017). Batı'ya Yolculuk Romanı Tartışmalarının Açıklamalı Okuması. *Chongqing Eğitim Üniversitesi Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, 26, Chongqing, (李璐; "《西游记漫话》的解读" (重庆师范大学, 重庆 400030) 语言文学研究, 2017年第26期).
- Overmyer D.L. (1987) Adler J. A. (2005) Chinese religion: An overview. *Encyclopedia of Religion*, (ed.: Lindsey Jones), 1580-1613. A.B.D.: Thomson Gale.
- Sütçü, G. (2021) Türk ve Rus mitolojisinde hayvan mitleri. *Kare-Uluslararası Karşılaştırmalı Edebiyat, Tarih ve Düşünce Dergisi*, Özel Sayı, 150-171.
- Walker, Hera S. (1998). *Indigenous or foreign? A Look at the Origins of the Monkey Hero Sun Wukong. Sino-Platonic Papers*, 81, 1-106.
- Xiong, V. C. (2009) *Orta Çağ Çin'i tarihi sözlüğü*. Birleşik Krallık: Scarecrow.
- Elektronik Kaynaklar**
- URL-1: <https://www.lingq.com/it/imparare-cinese/courses/479661/xi-you-ji-20-hei-xiong-jing-journey-t-2585068/> (Erişim: 23.02.2022)
- URL-2: <https://books.google.com.tr/books?id=NYO1HGRaf9oC&pg=PA482&lpg=PA482&dq=red+boy+journey+to+the+west+1996&source=bl&ots=2Bci96oxEz&sig=ACfU3U1ajVlwp5Ob69ugDTuDpAamP4K5HQ&hl=tr&sa=X&ved=2ahUKewi0-8W97jX2AhUdSvEDHaH8B3s4FBDoAXoECCYQAw#v=onepage&q=red%20boy%20journey%20to%20the%20west%201996&f=false> (Erişim: 23.02.2022)
- URL-3: <https://books.apple.com/tr/book/%E8%A5%BF%E6%B8%B8%E8%AE%B0/id895412916?l=tr> (Erişim: 23.02.2022)

Resim 1. “Batı’ya Yolculuk” romanı, Apple Kitaplar Baskısı (*ibooks.apple*) kapak sayfasında yer alan Xuanzang ve Sun Wukong tasviri. Kaynak: Wu Cheng’en, 2014 (URL-3)

Resim 2. Batı’ya Yolculuk (Xi Youji) romanı karakterlerinden Sun Wukong ve Zhu Bajie birlikte. Zhu Bajie ve Sun Wukong, Tripitaka’yı, şeytandan kurtarmak için yalvardıkları bir anın tasviri (Walker, 1998: 92).

“İyi Yayın Üzerine Kılavuzlar ve Yayın Etiği Komitesi’nin (COPE) Davranış Kuralları” çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir. / The following statements are included within the framework of “Guidelines on Good Publication and the Code of Conduct of the Publication Ethics Committee (COPE)”:

İzinler ve Etik Kurul Belgesi/Permissions and Ethics Committee Certificate: Makale konusu ve kapsamı etik kurul onay belgesi gerektirmemektedir. / The subject and scope of the article do not require an ethics committee approval.

Çıkar Çatışması Beyanı/Declaration of Conflicting Interests: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayımlanmasıyla ilgili olarak yazarın potansiyel bir çıkar çatışması yoktur. / There is no potential conflict of interest for the author regarding the research, authorship or publication of this article.